

Maya

Nyheter från föreningen
COLCHAJ NAC LUUM

NYTT

Rapporter från Yalambojoch i Guatemala

Minnet av massakern hedrades

MINNESDAG. Pedro Lucas Jorge genomför en ceremoni i samband med högtidlig-hållandet av 40-årsdagen av massakern i San Francisco, den grannby till Yalambojoch som jämnades med marken under inbördeskriget.

17 juli 1982 avrättades en hel bybefolkning i inbördeskrigets Guatemala. Efter detta datum fanns inte längre byn San Francisco. 376 män, kvinnor och barn dödades av regeringsstyrkor. För byborna i grannbyn Yalambojoch, bara någon kilometer bort, blev läget akut, och invånarna lämnade genast byn för att fly över gränsen till Mexiko, där de senare träffade på Per Bylund Andersen, numera föreningens koordinatör.

Två män lyckades fly undan massakern i San Francisco. De kunde vittna om de fruktansvärda händelserna, bland annat för jesuitprästen Ricardo Falla, som nu 40 år senare besökte San Francisco på minnesdagen av massakern.

Byborna högtidlighöll årsdagen med picknick, katolsk gudstjänst och en maya-ceremoni.

Sid 4-5

Företagsamheten blomstrar i byn

Från att ha varit en utpräglad jordbruksby har Yalambojoch utvecklats till en plats där många olika sysselsättningar finns. Den absoluta majoriteten av de som reser till USA för att arbeta kommer tillbaka till hembyn. Många använder sina sparade löneutbetalningar åt att starta företag i byn. Vi har besökt tre sådana: en bilverkstad, en tortilla-fabrik och en taxiverksamhet.

Sid 10-11

NYSTARTAT. Bybor och restauranger i byn kan numera beställa nybakade majstortillas och få dem levererade till dörren.

Innehåll

• Ledare	sid 2
• Ny lokal för byns bibliotek	3
• Minnesdag för massakern	4-5
• Nytt rådhus i byrådets regi	6-7
• Många nya företag i byn	8-9
• Felipe Gómez har gått bort	10
• Naturskogen lyckad satsning	11
• Kenneth åkte som volontär	12-13
• Förskolan nedläggningshotad	14
• Rapport från årsmötet	14
• Jämtländskt stöd till systugan	15
• Ekonomi och funktionärer	16

Svårt att behålla byns förskola

I förra numret av MayaNytt skrev jag en försynt vädjan om extra hjälp efter avbräcket under covid. Jag var förhoppningsfull. Men sedan kom Putins angreppskrig i Ukraina. Med kriget så nära, flyktingströmmar och oro för framtiden i Sverige hamnade förstärkt ett litet biståndsprojekt som vårt i bakvattnet.

Under våren och sommaren växte underskottet. Jag har personligen fått låna pengar från min mor för att betala driften av förskola, flickornas fritidshem och andra aktiviteter i Yalambojoch. Just nu handlar det om 132 000 kronor.

På föreningens årsmöte i Enköpings i maj diskuterades det besvärliga läget och deltagarna var överens om att vi bör prioritera verksamheten i förskolan.

Ni är många som besökt eller varit volontärer i förskolan. Under åren har vi tagit emot mängder av studiebesök från olika organisationer och statliga institutioner i Guatemala. Alla prisar arbetssättet och ser vad bra pedagogik, ansvarskänsla och trevlig miljö betyder för barnens utveckling och glädje.

I augusti förra året slutade vår duktiga förskollärare Aracely. Nu jobbar hon i statliga skolans förskoleklass. Hon har ensam 42 barn i gruppen och är nära att knäckas av arbetsbördan (men har anställningstrygghet och framtida pension vilket hon inte hade i Arco Iris).

OKLART INFÖR TERMINSSTARTEN

I Guatemala börjar läsåret i januari. Senast måndag den 14 november måste personalen i förskolan Arco Iris få veta om de kan skriva in barn till läsåret 2023. Eller om årets julfest blir det sorgliga slutet på 25 års alternativ förskola i Yalambojoch.

Som ni kan läsa på annan plats har vi fortfarande stöd till maten i förskolan från Karin Wölfel i Neumünster. Lite kommer in från lokala turismen. Men det hjälper inte mycket när matpriserna har exploderat: 40 procent på

ett år. Kostnaderna för att driva förskolan med cirka 40 barn ligger nu på ungefär 250 000 kronor per år. Av summan är ungefär 180 000 kronor för personalen. 20 000 till läromedel, leksaker och småreparationer och 50 000 till mat, städmedel, el och gasol. Någon hyreskostnad finns inte.

MÅNGA NYA GIVARE BEHÖVS

Ska förskolan överleva krävs minst hundratusen kronor i extra bidrag före den 14 november och samtidigt eko-

nomisk säkerhet för kommande året. För detta behövs ungefär hundra nya givare som ger bidrag på i genomsnitt 200 kronor per månad. Vanligen är jag optimistisk när det gäller stöd. Men miraklernas tid är nog inte nu.

Att få med så många nya givare kan ta ett par år. Vår lilla förening har ju inga marknadsförings-resurser, utan det måste bli bildvisningar på bibliotek, i föreningar och på skolor runt om i Sverige.

Frågan är om vår förening orkar. Efter fyrtio års – ofta helt ideellt – arbete börjar jag själv krokna. Arco Iris har varit ett föredöme. Precis som den numera stängda högstadieskolan och skogsplanteringen i byn.

SVENSK PEDAGOGIK HAR INSPIRERAT

Rimligen bör förskolor i Guatemala finansieras av den egna befolkningen, staten eller kommunen.

Men samtidigt finns så mycket inspiration från Sverige i våra projekt. Inte bara att barnen läser Emil i Lönneberga i biblioteket.

ENGAGERAD FÖR BARNEN. Lidia och Magdalena är två av de många barn som växt upp med de verksamheter som föreningen CNL och koordinatören Per Bylund Andersen har kunnat erbjuda. **FOTO: JUANA JORGE DOMINGO**

PER BYLUND ANDERSEN, KOORDINATÖR

DET HÄR ÄR MAYANYTT

MayaNytt är medlemstidning för föreningen Colchaj Nac Luum, som sedan 1982 arbetar med före detta flyktingar från inbördeskrigets Guatemala. Biståndsarbetet startade när föreningens nuvarande koordinatör Per Bylund Andersen på resa i Mexiko träffade flyktingar från byn Yalambojoch i nordvästra Guatemala. Många bybor återvände, och CNL driver idag bland annat förskola, fritidshem och naturvård i byn. Colchaj Nac Luum betyder Jord och frihet på chuj, det mayaspråk som talas i Yalambojoch.

Slut på bibliotekets trångboddhet

I drygt tjugo år rymdes biblioteket i byn i huset mellan förskolan och flickornas systuga. Men i juli gick flyttlasset tvärsöver torget – med skottkärra. Nu kan biblioteket stoltsera med 47 kvadratmeter och nysnickrad inredning.

Första tiden sköttes boksamlingen av Pedro Lucas Jorge på frivillig väg, men då vi anställde läraren Miguel Domingo Lucas 2003 tog han över uppgiften och startade läsecirklar med barn och ungdomar. Därefter var det under många år lärarna i högstadieskolan som skötte det växande biblioteket. Efter stängningen av högstadieskolan 2018 har vår tidigare lärare Ana Mateo Pérez ansvarat för biblioteket och genomför läsecirklar med stöd av svenska föreningarna Libros och Bokhjälpen.

BÄTTRE LOKALER

Då arkeologen Ulrich Wölfel började diskutera planerna på ett museum i Yalambojoch med byborna och att renovera tidigare högstadieskolan till detta syfte blev det naturligt att även flytta biblioteket till dessa lokaler.

Ytan i tidigare högstadieskolan är på cirka 220 kvadratmeter och biblioteket har i juli flyttats till tidigare datorsalen, som målats och fräschat upp under våren. Lokalen är på 47 kvadratmeter, nästan dubbelt så stor som gamla lokalen. Föreningen Libros har skänkt pengar till inköp av fyra nya bokhyllor i det tropiska träslaget conacaste – virke som inte angrips av trämask. Snickaren Antonio (läraren Anas make) levererade hyllorna torsdagen den 21 juli.

I slutet av november blir Antonio klar med tjugo stolar i samma träslag. Stolarna har bekostats av föreningen Bokhjälpen. Andra bord och hyllor har vi flyttat från gamla biblioteket. Själv forslade jag de cirka fyra tusen böckerna i skottkärror över torget.

Väl på plats undersökte jag alla böcker. Vi har tidigare haft problem med såväl trämask som boklöss (stövsländor). Orsaken är den extremt höga luftfuktigheten i Yalambojoch. Som tur är fanns nu inga flera angripna böcker och nya lokalen har större fönster. Med mera sol sjunker fuktigheten något.

INGEN BIBLIOTEKARIE

Det vore en dröm att ha en bibliotekarie på halvtid. Ana, som bor i San Marcos Huista tre timmars bussresa från Yalambojoch, arbetar i vanliga fall cirka tio veckor per år i centret Niwan Nha. Förutom läsecirklar har hon schack, stöd-undervisning i matematik, origami med flera ämnen. Den 24 juni födde hon en

LÄSLUST. Varje fredag har tjejerna i Juanas fritidshem bokcirkel.

LUGN OCH RO. Oftast råder ett lugn i biblioteket när tjejerna läser.

dotter, Astrid, så Ana återkommer först till Yalambojoch i slutet av november för tre veckors cirklar. Under tiden har fritidsledaren Juana läsecirklar för sina cirka trettio deltagare varje fredag eftermiddag.

Som vi tidigare berättat är det nästan

bara flickor i fritidshemmet. Just nu deltar en pojke. Flera mellanstadiekillar har frågat om de kan få vara med i läsecirkarna, men ensam kan inte Juana ta emot flera lässugna.

MÖJLIGHET FÖR VOLONTÄRER

Medan förskolan Arco Iris tar emot volontärer som kan stanna tre månader eller längre tid är det mer flexibelt i biblioteket. Här kan det räcka med en månads volontärsjobb. Kunskaper i spanska är dock ett krav, och eftersom det är arbete med barn och ungdomar måste vi dessutom kräva utdrag från svenska belastningsregistret, i enlighet med lagen i Guatemala. Ett volontärsuppdrag i biblioteket kan med fördel kombineras med schackkurser. Främst är det mellanstadieelever som brukar delta i eftermiddagskurserna.

LEDARE. Juana Jorge Domingo.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

Ceremonier på 40-årsdagen

1982 hade inbördeskriget i Guatemala pågått i drygt tjugo år, men med undantag för enstaka episoder hade chuj-folket i norra Huehuetenango inte drabbats av kriget under sextio- och sjuttioalet. Under ytan växte dock problemen. I kommunen San Mateo Ixtatán började skogsbolag illegalt avverka tallskogarna på kommunal mark. Och i Nentón – där Yalambojoch är beläget – tröttnade byarna på godsägarnas härjningar.

I slutet på artonhundratalet hade regeringen i Guatemala överlätit stora markområden till inhemska och utländska lycksökare, bland annat kunde tyska familjen Kanter lägga beslag på ungefär 200 kvadratkilometer mark, med folk och få. Bönderna i Yalambojoch och Aguacate blev livegna.

Vad som hände i Yalambojoch och grannbyn San Francisco i juli 1982 är väl dokumenterat. Regeringsarmén massakrerade den 17 juli byn San Francisco. 376 barn, kvinnor och män mördades. Endast två män lyckades fly och kunde sedan berätta om händelserna för jesuitprästen och antropologen Ricardo Falla.

OMSKRIVNA HÄNDELSER

På spanska beskriver han bakgrunden och händelserna med stor noggrannhet i boken *Negreaba de Zopilotes*. I skönlitterär form skrev svenska författaren Monica Zak ungdomsboken *Pumans Dotter* 1985. Sedan kom filmen med

CEREMONI. Överst: lekmanapredikanten Franciscos anförande. Under till vänster: snabbmatsservering. Till höger: Padre Fermín från San Mateo Ixtatán och jesuitprästen Ricardo Falla.

samma namn, regisserad av Ulf Hultberg och Åsa Faringer. Den mindre massakern i Yalambojoch beskrivs i boken *Yaltoya del testimonio a la evidencia material*, utgiven av människorättsorganisationen CAFCA.

Ansvarig för folkmordet var generalen Efraín Ríos Montt, som kommit till makten vid en militärkupp i mars 1982. Ríos Montt åtalades aldrig för massakrerna i San Francisco och Yalambojoch. Han dog den första april 2018 utan att ha sonat sina brott.

HEDERSGÄST PÅ PLATS

De senaste åren har släktingar till de massakrerade i San Francisco haft minnesgudstjänster den 17 juli. Och i år på fyrtioårsdagen blev det ett större arrangemang. Katolsk minnesgudstjänst på platsen där byborna slaktades med machetes. Lekmanapredi-

kanter från byarna Yulaurel, San Miguelito och Yalambojoch höll i förberedelserna tillsammans med prästen Padre Fermín från San Mateo Ixtatán. Hedersgäst var Ricardo Falla. Som nittioårig arbetar han fortfarande som präst i grann-departementet Totonicapán, skriver böcker och föreläser i antropologi på universitet.

ARTIKEL I RIKSPRESSEN

Kring 250 personer deltog i minnesceremonin, med en övervikt av kvinnor och många barn. Tyvärr inte så många gäster utifrån. Men nattetidningen *Prensa Comunitaria* skrev en fin artikel om händelsen.

Efter den katolska gudstjänsten blev det även en liten mayaceremoni intill pyramiden. Alla är inte kristna i trakten.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

av San Franciscomassakern

STOR DAG. Överst till höger: Jesuitprästen Ricardo Falla berättar om massakern. I mitten: Margarita, tidigare förskollärare på Regnbågens förskola, lyssnar på predikan. Nederst till vänster: Katolska orkestern från Yalambojoch. Nederst till höger: San Francisco-pyramiden, delvis förstörd av plundrare i början av 2000-talet.

Byrådet bygger nytt rådhus med gemensamma medel

I Yalambojoch byggs just nu ett helt nytt rådhus – bekostat och byggt av invånarna själva. Byn har i mångt och mycket fått tillbaka sin kultur av självförvaltning och gemensamt ansvarstagande, berättar CNL:s koordinatör Per Bylund Andersen.

Precis som många andra mayabyar har Yalambojoch en tradition av kollektivt markäggande. Varje familj har dock nyttjanderätter och brukar jorden individuellt. Nyttjanderätten till en viss åker eller tomtmark kan endast ärvas eller säljas inom byn. Konflikter mellan familjer i byn avgörs av byrådet, som väljs med en mandatperiod på ett år den 31 oktober varje år.

Traditionellt har enbart män deltagit i stormötet, som väljer borgmästare, sekreterare, bypolis och medlemmar i olika kommittéer. I flera departement börjar kvinnor i mayasamhällen nu delta i mötena och några har också valts till förtroendeuppdrag. I Yalambojoch deltar de kvinnor vars män är i USA, men

har ännu inte valts till något uppdrag. I lokala skogsföreningen är dock fyra av sju styrelsemedlemmar kvinnor, så en förändring är på gång.

Oavlönat samfällighetsarbete är obligatoriskt för män från 18 till 60 år. Män med funktionsnedsättningar är dock undantagna. I år måste varje man arbeta cirka trettio dagar för samfälligheten, en sorts lokal beskattning. Hushåll som består av ensamstående kvinnor med barn är också fritagna för arbetsskyldigheten. Förutom att betala löner till lärarna i låg- och mellanstadieskolan lyser staten med sin frånvaro i Yalambojoch.

FÅ KOMMUNALA SATSNINGAR

Under åren har även kommunen Nentón genomfört ytterst få projekt i byn. Enligt min uppskattning ligger de kommunala satsningarna på endast 20 procent av genomsnittet i kommunen. Orsaken är enkel: I Guatemala premieras byar som röstar på vinnande kandida-

ten. I Nentón brukar det bli en högerborgmästare. I Yalambojoch är det cirka 70-80 procent som röstar vänster. Gruppen som röstar på borgmästaren Rudi Gordillo Velazco är ganska liten och det vet han förstås om.

Rudi är ändå bättre än de flesta politiker i Guatemala; han har inte helt svartlistat de byar där majoriteten har rösta på andra partier, utan det blir en liten projekt-rännil ändå.

Byns gamla rådhus, där byrådet samlas varje kväll och det vanligen är stormöte en gång i veckan, byggdes 1997 då det fanns drygt 100 familjer i byn. Nu är det mer än 400 familjer, så stora salen blev för trång. I vintras beslutade

Dyrare gas och el drabbar Yalambojoch

Medan energipriserna i Sverige – speciellt på el och gas – hotar utveckla sig till en finanskris, påverkas vår verksamhet i Guatemala också. I centret Niwan Nha är elförbrukningen ungefär 1 800 kWh per år. Med ett pris på cirka tre kronor per kWh inklusive nätavgifter blir utgiften 5 600 kronor per år.

Mest el används till kylskåpen, speciellt i förskolans kök. Tvättmaskinen drar också en del, men den tvättar enbart med kallvatten. Kläderna blir inte helt rena, men vi har inte råd att installera en varmvattenberedare i anslutning till tvättmaskinen.

I centret finns enbart gasolspisar. El skulle inte fungera eftersom det ofta är strömavbrott på upp till ett par dygn.

Maten till förskolebarnen måste ju lagas varje dag...

Påfyllning av en 30 kilos gasoltub levererad till Yalambojoch kostar nu cirka 550 kronor. Tidigare fick tuberna köpas i gränsorten Gracias a Dios och fraktas med pickup. Numera köper vi från en lastbil som kommer från staden Huehuetenango. De levererar gasolen direkt till förskolans förråd. Nackdelen är att det kan vara förskräckligt rostiga och medfarna gasoltuber. Men som folk säger här: "Om Gud vill så händer inget".

DYRT MED NYA TUBER

I Mexiko finns ett bättre säkerhetstänkande och för skruviga tuber plockas bort. Men att köpa den mexikanska gasolen i Gracias a Dios och betala frakt därifrån skulle bli ungefär 20 procent

dyrare. Plus att vi då får köpa nya tuber till en kostnad på över tiotusen kronor. Årsförbrukningen av gasol i centret kostar cirka 12 000 kronor.

INGEN UPPVÄRMNING

I Sverige är det många som till vinter får sänka inomhustemperaturen på grund av höga elkostnader. Här har vi ju ingen uppvärmning av lokaler. Vilket betyder att det ofta är kring tio grader inomhus i förskolan och La Textilería i januari-början av februari. Det är lite för kallt, kring femton grader behövs för att det ska vara trivsamt tycker jag.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

SLUTARBETE. Muraren Delfino lägger keramiska golvplattor i nya rådhuset. Alla byns familjer har fått bidra till bygget på ett eller annat sätt.

FÄRDIGT. Med gemensamma krafter har byn nu färdigställt det nya rådhuset.

stormötet därför att bygga ett nytt rådhus på cirka 300 kvadratmeter, lika stort som Folkets hus i centret Niwan Nha.

MYCKET SAMARBETE

Nu kanske vän av ordning frågar sig: Varför inte använda detta som möteslokal? Svaret är att Folkets hus används som kultur- och utbildningslokal med kurser, teater och utrymme för matservering. Det skulle bli för krångligt att flytta möbler, högtalare och annan utrustning inför varje stormöte och ibland skulle aktiviteter krocka. Stora torget används också under byfesterna för dans och musik samt tivoli ibland. I centret på kullen – Niwan Nha – är torget mera som en park med blommor och pryd-nadsbuskar.

För att bygga nya rådhuset har det krävts mycket samfällighetsarbete, men byggnaden är nu klar. Murarna är klara med att lägga golvplattor. Några få detaljer i betong fattas utomhus. Kostnaden har blivit cirka 600 000 kronor och alla familjer har fått bidra. Plus att byn har kunnat använda intäkter från turism och böter.

FLER BYGGEN BEHÖVS

Kring torget finns flera byggnader som är fallfärdiga. Invånarna i Yalambojoch planerar att rusta upp allt kommande åren, men 2023 och 2024 måste de prioritera att slutföra vattenprojektet, som vi tidigare har berättat om i Maya-Nytt.

Inte heller här kan de räkna med bidrag från staten eller kommunen, utan måste själva ta kostnaden. Detta är förstås endast möjligt tack vare alla migranter som jobbar i USA. De får vara med att betala upprustningen av det

STORA SALEN. Rådhusets stora sal erbjuder ordentlig plats för byns stormöten.

gemensamma i hembyn, vilket jag tycker är helt rimligt.

Att byborna tar större ansvar för den egna utvecklingen, inte ger upp när staten eller kommunen är frånvarande, är också positivt på annat sätt. Självförvaltningen bidrar till större autonomi och stolthet. Den passiva bidragsmen-taliteten som utvecklades under åren de levde i flyktingläger i Mexiko är som borta med vinden.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

FAKTA

Yalambojoch

Yalambojoch är idag en by med ungefär 1 500 invånare. Administrativt tillhör byn kommunen Nentón med cirka 50 000 invånare. 99,8 procent av befolkningen i byn tillhör Chuj-folket. Enbart två kvinnor tillhör Q'anjob'al-folket.

Ingen i byn har spanska som modersmål. Byns territorium är knappt trettio kvadratkilometer, från 1142 meter höjd över havet (vid Laguna Yolnhajab) till cirka 2 100 meter över havet ovanför Yalambojoch vid gränsen till byn Buléj.

Då jag 1982 träffade flyktinggruppen från Yalambojoch i södra Mexiko var alla i byn bönder. Då vår förening började arbeta i byn 1996 var läget det samma: ingen kunde tänka sig att ha en annan sysselsättning än jordbruket. De senaste åren är förändringen dramatisk: en explosion av småföretagande. I MayaNytt vill jag beskriva några av dessa småföretag. Flera har startats av återvändare som jobbat några år i USA och kommit hem med ett sparkapital. Nästan alla som de senaste tjugo åren har tagit sig till USA och arbetat som diskare, bygghantlangare eller städare, drömmer om att återvända till hembyn och starta någon rörelse som kan ge ett drägligt liv i Guatemala. /Per

Han startade byns första bilverkstad

Gaspar Domingo Silvestre tillhör de första avgångseleverna i vår tyvärr nedlagda högstadieskola. Efter nian kunde hans föräldrar Pedro och Antonia sända honom för en kortare yrkesutbildning till bilmekaniker på internatskola i Chiantla, sju timmars bussresa från byn. För fem år sedan öppnade Gaspar som tjugoåring egen verkstad i byn. Första tiden var det ont om kunder och han ägnade sig då åt diverse svetsarbeten. Bland annat tillverkade han metallfönster och dörrar.

Vanligaste bilen på landsbygden i Guatemala är en Toyota-pickup, importerad begagnad från USA. Gaspar berättar att pick-upen måste vara från 80-talet eller 90-talet. Nyare Toyota Hilux är värdelösa. Med tunnare plåt, klenare delar och en ram som är svårare att svetsa samt allehanda elektroniska system blir det ett dyrt biläggande.

Det börjar bli ont om gamla Toyota-pickuper i USA. I bra skick kan en 90-talspickup nu kosta cirka 80 000 kronor. Nästan alla reservdelar finns som piratkopior. För reparationer tar Gaspar en timkostnad på 40-50 kronor. Lite måste ju kunna fonderas till förbättringar i verkstan...

LÄR UPP ANDRA I BYN

Nu har Gaspar så mycket jobb att han måste ta in medhjälpare. Högstadiekamraten Pascual var fast mekaniker i verkstan ett år ungefär, pålitlig och trevlig. Men för tre veckor sedan stack han till USA. Han vill bygga hus åt familjen, vilket är omöjligt med lönerna i Guatemala. Nu måste Gaspar lära upp en ny.

Gaspar yttrar sig inte klart, men jag vet att han tänker åka till USA för att jobba i tre-fyra år. För att kunna bygga en modern verkstad med bra verktyg och ett större sortiment av reservdelar behövs kapital, vilket är omöjligt att skrapa ihop i Guatemala när man kan debitera 40-50 kronor i timmen.

PLANER FÖR FRAMTIDEN

En dröm för Gaspar vore förstås att jobba på bilverkstad i USA för att kunna höja kompetensen. Då skulle han kunna ge sig i kast med narkokartellernas bilar: Toyota Landcruiser, Dodge RAM, Hummer och dylika CO2-värstingar. Här i

MEKANIKER. Gaspar svetsar ihop ramen på en pickup från byn San José Frontera.

STORA RENOVERINGAR. Gaspar tar sig an små som stora jobb. Här behöver motorn lyftas ur.

gränstrakterna finns nästan lika många fyrhjulsdrevna monster som på Östermalm i Stockholm.

Sorgligt nog är det i Guatemala otroligt många trafikolyckor. De flesta registreras inte av polisen. Jag uppskattar att det är ungefär 5 000 döda per år i trafiken (befolkningen är på cirka 17 miljoner).

Många kör på fyllan och det blir olyckor, där bilarna i Sverige skulle betraktas som totalskadade. Här blir det jobb för Gaspar... Under våren reparerade han en pickup där chauffören efter en byfest i vår grannby Buléj hade kört utför ett stup – men mirakulöst överlevt.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

José är tio år – o

Den thailändska trehjuliga taxituktuk har letat sig till byn. Miguel Pérez Garcia använder sin till tortillaleveranser och hemkörning av mat från restaurangen San José. Även paret Mateo och Catarina har investerat sina USA-besparingar i en tuk-tuk. Sju kronor kostar en färd inom byn.

Sonen och chauffören heter José och går i fjärde klass. Han älskar att köra tuk-tuken och manövrerar fordonet elegant, dock enbart när han inte går i skolan.

Trafiklagarna i Guatemala har missat tuk-tuken. Några hävdar att man måste vara 16 år med mc-körkort för

Tortillas på löpande band

Söndag är vilodag för Miguel Pérez García. Jag känner Miguel sedan hösten 1982 då han var en vetgirig pojke i flyktinglägret. Sedan bodde han fram till 1997 på första flyktinggranchen Jord och Frihet i Chiapas och var under några år barfotalärare i skolan. Då familjen återvände till Yalambojoch blev Miguel bonde, med odling av majs och kaffe.

Sedan var han en av de första som gav sig på den farofyllda färden till USA, där han varvade arbete med att dricka för mycket. Efter några år där kunde Miguel i alla fall bygga sig ett hus åt familjen och köpa en tjugofem år gammal Toyota-pickup. Sönerna, som gått i högstadieskolan, är i USA.

Det går bra för Miguel och frun Victorina. Hon säljer frukt och grönsaker i hemmet. Två gånger i veckan storhandlar hon frukt och grönt på marknaden i Comitán (närmaste staden i Mexiko). Sönerna har sänt pengar så att familjen har kunnat bygga och driva en restaurang. Läget vid stora vägen är bra. Senaste investeringen är en tuktuk.

SYSSLA FÖR MORGONPIGGA

Söndagar äter Miguel frukost klockan fem; skönt att få lata sig lite på morgonen... Klockan sex börjar Miguel knåda degen till dagens tortillabak. Tortillamjölet "Mazeca" köps i Comitán i tjugokilossäckar och levereras till ett lager vid gränsen. Det är drygt ett år sedan Miguel investerade i en tortilla-bakmaskin. Pengasändningarna från sönerna räckte

SAMARBETE. Medhjälparen Manuel tar emot tortillas och Valeria packar.

inte så han fick ta banklån, som snart är återbetalda. Cirka 180 000 kronor kostade kalaset, inklusive byggnaden och en stor gasoltank. Miguel berättar att han fick installera 220 volt (normal spänning i Guatemala är 120 volt). När det är strömavbrott får han använda en dieseldriven generator. Bandet i tortillamaskinen passerar genom en gasolldriven ugn i 30-40 sekunder.

Tortillamjölet blandas med vatten i en maskin. En liter vatten till ett kilo mjöl. Miguel kan baka cirka 50 kilo tortillas per timme. Det blir cirka 2 000 tortillas av normalstorlek. Kunderna kan själv bestämma storleken. Priset är fast, 14 kronor per kilo. Otyget med hemleverans av mat finns inte bara på Söder i Stockholm utan har letat sig till byn. Tonårskillen Manuel är anställd som tuktuk-chaufför. På morgonen levererar han tortillas hem

till familjer. Men mest till restauranger i trakten. Idag åkte han till grannbyn Bendición de Dios med 20 kilo tortillas till en restaurang som säljer tacos. Timlönen blir inte hög, vid större partier är det gratis leverans och till Bendición de Dios är det fem kilometer.

FÖRETAGANDE FAMILJ

Idag har Miguel framtidshopp och är inte längre uti spriten. Familjen ägnar sig åt olika näringsgrenar: pickuptransporter, försäljning av frukt och grönt, taxi med tuktuk, tortillabageri och restaurang. Lite kaffe- och majsodlingar finns också med på ett hörn. När sönerna återvänder från USA är de väl förberedda. Tyvärr är det många migranter som inte tänker lika mycket på framtiden.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

och chaufför

att kunna köra en tuk-tuk. Men många minderåriga kör utan körkort, även i städerna. Det finns inga krav på försäkringar.

Barnarbete i fattiga länder kan vara hemskt, men jag tycker att man bör nyansera. Själv var jag tio år då jag började plocka jordgubbar på sommarlov på herrgården Flintheim. Som sextonårig "elitplockare" var mitt rekord 450 liter jordgubbar per dag. Men då började arbetsdagen klockan fyra på morgonen och slutade klockan 17 och det var sju kilometer att cykla hem därefter...

José kör tuktuk för att det är kul. Lite status också bland klasskamraterna. Och byvägarna i Yalambojoch är lugna. Polisen är långt borta...

STABIL FÖRARE. På de lugna gatorna i Yalambojoch är José en erfaren chaufför.

Eldsjälen Felipe sörjd och saknad

I förra numret av MayaNytt skrev jag en notis om vår mångårige plantskoleansvarige Felipe Gómez Gómez. Han hade länge varit sjuklig och förra året fick Felipe äntligen en korrekt diagnos: diabetes typ två. Under våren var Felipe rätt så frisk. Sedan förra året hjälpte vår förening Felipe med medicin (metformin) och vitaminer. Jag berättade i MayaNytt att medicin och vitaminer var tio gånger dyrare i huvudorten Nentón i förhållande till Mexiko (metformin) och Sverige.

Felipe blev så mycket bättre med medicinen och från förra sommaren följde han noggrant mina kostråd. Minskade på kolhydrater (tortillas och socker) och ökade på proteiner som kokt kyckling, sojafärs och bondbönsvälling. Samt åt ganska mycket grönsaker, inklusive vilda växter.

Det var inga problem för Felipe att ta på sig uppdraget som målare i vår tidigare högstadieskola. Han fick sin lön från den generösa donationen som Ulrichs föräldrar Horst och Karin Wölfel i Neumünster lämnade till museet. Innan jag åkte hem till Sverige i april planerade vi Felipes arbete för sommaren och hösten. Många småreparationer återstod och även ogrärensning och städning i den tillfälligt stängda plantskolan.

Jag kände Felipe sedan 25 år och vi blev goda vänner. Han fick genomgå flera tragiska händelser i sitt liv, då hans dotter Maria dog i förlossningsfeber som 14-åring kring år 2007 och sonen Andres dog, förmodligen av hjärnhinneinflammation, år 2015. Barnens död betydde att Felipe ständigt bar på en sorg. De kvarvarande sönerna Luis Manuel och Francisco är vuxna med egna familjer. Bägge gick i högstadieskolan, men Felipe hade aldrig möjlighet att bekosta vidare studier åt sönerna.

GRÅTANDE BESKED FRÅN BYN

Dagen innan jag återvände till Guatemala den 18 juni ringde fritidsledaren Juana mig och berättade gråtande att Felipe hade dött. De pluggade tillsammans mellanstadiet och sedan högstadiet som vuxenstuderande åren 2006-2009. Med en barn-doms präglad av lidande i flyktinglägren i Chiapas delade de mycket.

För mig blev beskedet en chock. Juana berättade vad som hänt: Under byfesten för La Virgen Fatima i maj hade Felipe råkat allvarligt uti spriten. Felipe var under hela sitt vuxna liv aldrig alkoholist, men fyra-fem gånger om året, till byfesterna, brukade han dricka sig sanslöst berusad – tre, fyra eller fem dygn. Somnade ofta i något dike och fortsatte sedan drickandet när han vaknade...

Förra året kunde hans familj inte slita

SKOGSANSVARIG. Felipe gjorde stora insatser som ansvarig för plantskolan i byn.

honom från spriten under Virgen Fatima-festen och han blev mycket sjuk, kunde knappt gå upp till centret månader efteråt. Därefter höll han sig nykter under höstens och vinterns byfester. Felipe och jag skämtade om spriten innan jag åkte till Sverige i april. Tidigare bjöd jag honom ofta på ett glas god rom eller tequila och han fortsatte aldrig dricka när han kom hem; det var enbart till byfesterna. Efter diabetesbeskedet var det slut med rommen också.

Då jag återkom till byn i slutet av juni gick jag hem till Felipes familj. Frun Maria var förstås i djup sorg, men kunde ändå berätta: Under festen hade Felipe direkt hamnat i dåligt sällskap. Hon försökte övertala honom att gå hem och sova.

SAKNAD. Felipe Gómez Gómez blev 46 år.

Likasa sönerna. Men han vägrade. Fyra dagars supande betydde slutet på hans motståndskraft och efter festen var han sängliggande i veckor.

TILLFÄLLIG FÖRBÄTTRING

Långsamt blev han lite bättre och kunde till och med i början av juni följa med i brodern Andres pickup till Nentón. Gråtande visade Maria mig påsarna med tvättmedel han hade storhandlat på marknaden. Därefter tacklade han av och de fick hjälp att sätta dropp på honom och sista dagarna ville han bada bastu, vilket han gjorde flera gånger. Den 16 juni somnade han stilla in efter att ha sagt till familjen "Nu är det slut".

Felipe var en av mina bästa vänner i byn. Han stöttade alltid då jag utsattes för dödshot under åren 1998 till 2014 (numera är det lugnt för min del). Han lärde känna många volontärer och svenska besökare. Han hade ett brett kontaktnät i Guatemala, var en duktig turistguide och uppskattades av medarbetare i skogsstyrelsen INAB.

Felipe blev 46 år. Han var en eldsjäl med stort kunnande när det gällde byns historia och namn på udda vilda växter och fåglar. Han trivdes bäst med det enkla livet i byn och drömde aldrig om att åka till USA. Han ville hellre gå i skogen.

Ärat vare hans minne.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

Naturskogen växer så det knakar

Goda nyheter behövs. Medan Latinamerikas regnskogar skövlas i snabb takt, speciellt i Amazonas men även i Centralamerika, är situationen faktiskt hoppfull i delar av Guatemala. Migrationen till USA betyder att svedjebruket har minskat kraftigt både i byn och i övrigt utmed Mexikogränsen.

Kring Yalambojoch rasade svåra skogsbränder 1998. Då besökte en grupp elever och lärare från Uppgårdsskolan på Ekerö våra projekt (bland annat med nuvarande styrelsemedlemmen Malin Linné). Bönder i grannbyn Buléj förberedde sina svedjor för majsodling. De tände eld och återvände sedan till byn för firandet av San Joséfesten den 19 mars. Medan brännvinsflaskorna plockades fram och marimba-orkestern spelade upp till dans började det blåsa kraftigt. Det var sommartorr och elden spred sig snabbt. Flera hundra hektar fin barrskog slukades av lågorna och även här i Yalambojoch började folk bli oroliga. Det gick knappt att andas i den tunga röken och vi började prata om evakuering. Samtidigt brann det kring Laguna Yolnhabaj, i Chiapas på andra sidan gränsen och i Chaculá. Flera tusen kvadratkilometer skog brann i Guatemala. Katastrof.

Med måtta är skogsbränder en del av kretsloppet, gynnar vissa arter. 24 år senare växer en fräsch ung tallskog utmed vägen till Chaculá tio kilometer från Yalambojoch.

SKÖRD. Skogshuggning på granngodset Nueva Escocia.

Tyvärr tror jag inte att den CO2 som den växande naturskogen kring Yalambojoch binder kan motsvara de lokala utsläppen i byn skapade av ökad bilism och byggnation med mycket betong.

BYBORNA PLANTERAR SJÄLVA

Efter skogsbränderna 1998 planterade byborna i Yalambojoch tall och cypress på en del av de brända ytorna. Nu börjar de kunna se virke från dessa planteringar. Det är precis som i Sverige nödvändigt med planterad skog i Guatemala, även om det för vår planet vore bättre med den artrika naturskogen.

Medan migrationen till USA ökar så har de kvarvarande bönderna i Yalambojoch nästan slutat försöka odla upp de karga bergssluttningarna. På bara fem-sex år har naturskogen åter börjat täcka större delen

av marken i byn. Den mesta skogen kring byn är subtropisk molnregnskog. Högre upp, 2 000 meter över havet, är det barrträden som dominerar.

SÄLJER TILL LOKALA SNICKARE

Den planterade skogen i Yalambojoch börjar bli attraktiv för virkesuppköpare. Men där bolag köpt virke på rot i grannskapet blir det kalhyggen. Tunga skogsmaskiner förstör marken. I Yalambojoch föredrar byborna att istället skonsamt gallra i planteringarna. Virket nyttjas främst av de lokala snickarna. På så sätt skapas även ett mervärde. Just nu har snickarna fullt jobb med att tillverka dörrar, fönster, köksinredningar och möbler till "Amerikahusen" i Yalambojoch. Inom ett par år tror jag de börjar sälja möbler till grannbyarna.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

Vattenprojektet fortsätter – i snigelfart

Tålmod är en bra egenskap i Guatemala. Det var år 2007 som tyska utvecklingsbanken Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) arrangerade en stor konferens i Bonn i syfte att stödja naturskyddsarbetet i en rad fattiga länder.

I Guatemala blev naturskyddsmyndigheten Conap ansvarig för projektet och efter några års handläggning anställdes 2016 fältarbetarna i vårt departement Huehuetenango. Det femåriga programmet, med stöd till organisationer och kommuner som ägde naturskyddsområden, skulle starta 2017 och avslutas 2021. I Yalambojoch har skogsföreningen Awum Te tills nu enbart fått arealbidraget för år 2017, pengar som enligt bybornas önskan investerats i ny vattenförsörjning till byn.

I vintras började KfW pressa på för att avsluta projektet och Conaps lösning blev då att kommunen Nentón skulle administrera projektet istället för den lokala skogsföreningen i byn, som annars hade skött sina åtaganden perfekt. Tanken var att arbetet skulle slutföras i mars-april. Nu är det oktober och resterande material har äntligen kommit ut på offentligt anbud i kommunen. Problemet är dock att

byggmaterialet, inklusive 795 säckar cement, kommer under värsta regntiden i november, när det är omöjligt att limma ihop pvc-vattenrören och gjuta vattentanken på 165 kubik.

I början av 2017 beräknade vi kostnaden för projektet till cirka 1,2 miljoner quetzales. Förutsättningen var att byborna skulle kunna köpa materialet direkt. Bra leverantörer finns i staden Huehuetenango. Första leveransen sköttes på det sättet. Men Conap började kräva offentliga anbud. Vilket gav en fördyring på tjugo procent för följande leveranser. Vattenrören har också ökat kraftigt i pris. Så nu hamnar slutkostnaden på cirka 4,2 miljoner svenska kronor. Vilket betyder att stödet från Tyskland inte på långa vägar räcker.

Byborna försöker nu få hjälp från andra organisationer, men det är uppförsbacke. I Guatemala är det enligt lag kommunerna som har ansvar för vattenförsörjningen. Men Nentón som Yalambojoch tillhör säger sig inte ha resurser. Så i slutändan blir det nog byborna själva som får ta största delen av kostnaden. För familjer som har släktingar i USA är det möjligt, men många fattiga familjer i byn kan inte skaffa fram pengarna snabbt, så jag tror att det kan ta tre-fyra år att slutföra vattenprojektet.

PER BYLUND ANDERSEN

STUDIER. Aracely och Consuelo var två av eleverna i Kenneth Malmborgs improviserade engelskakurs.

I Yalambojoch som improviserad engelskalärare

Jag befann mig i Yalambojoch för att undervisa i engelska. Men någon engelskalärare är jag inte – och inte kan jag spanska heller. Så enkelt var det inte och nog hade jag hellre undervisat i matematik eller fysik som jag är van vid. Men engelska var det som efterfrågades, och att undervisa och jobba med ungdomar är något jag alltid trivts med. Så i byns högtalare annonserades det ut en kurs i engelska som jag skulle hålla i.

Några kom till informationen men det var inte helt lätt att få ihop tider som passade med andra engagemang, stu-

dier och arbete.

Till slut blev det så att det blev två kurser, en måndag till torsdag klockan 14.00 på centret i Yalambojoch och en på lördagförmiddagar uppe i grannbyn Buléj. Här i byn var det lite äldre ungdomar som var intresserade och så småningom blev det en grupp med flickor. I grannbyn var det högstadiel elever från åk 9 som var intresserade plus en lite äldre kille härifrån byn, Andres, som jag kunde åka upp med ibland.

SKAPADE EGET STUDIEMATERIAL

I biblioteket hittade jag en lärobok i engelska för spankstalande som fanns i drygt 30 exemplar. I boken finns cir-

ka 1200 engelska glosor ordnade i ämnesområden och spaltvis. Dock inte innehållande en enda hel engelsk mening. Så redan från början insåg jag att jag fick skriva mycket material själv. Som tur var finns det på centret både skrivare och kopiator så det fungerade fint med det material

jag kunde skriva själv plus lite glosor ur boken.

Per sa direkt att eleverna nog inte kunde så mycket engelska och det stämde. Varken de flesta lärare jag träffade eller eleverna kunde i stort sett någon engelska. De flesta klarade att räkna till tio, men inte alla. Det är inte så lätt att lära sig när läraren inte heller kan någon engelska och för de flesta är det dessutom så att de från början pratar det lokala mayaspråket chuj och sedan lär sig spanska i förskola och skola.

På lektionerna flöt det på bra och eleverna hade roligt, och genom att vi hade lektioner fyra dagar i rad så tycker jag att det gick framåt. Det blev en hel del skratt och missuppfattningar men jag skapade ordlistor till de texter vi läste och på så vis lärde jag mig också en del spanska.

DRÖMMAR OM SKOLA OCH JOBB

På bilden här till vänster syns gruppen med flickor. Rossy som sitter till höger berättar så här: "I don't work, I help my mother with the housework and at night I study. I study at the university, the seventh semester of business administration. After graduation I will work in a company or organization to get money and have my own business of beauty clothes and beauty products." Även de andra tjejerna drömde om utbildning och jobb, som sjuksköterska eller lärare.

KLASSRUM. De enkelt utformade klassrummen i Guatemala gjorde intryck på Kenneth Malmborg.

KLIPPA. Läraren Brenda Méndez fungerade som underlättare för Kenneth Malmborgs undervisning. Själv har hon cirka 35 timmars aktiv undervisning på schemat.

Så efter en vecka var det dags att åka upp till Buléj, grannbyn. Lektionerna där hölls i den av byn drivna skolan. Låg- och mellanstadiet är finansierat av staten men till högstadiet ges bara mindre bidrag. När man som svensk lärare kommer till en skola här på landsbygden blir man lite ställd. Nakna betongväggar och betonggolv och ett plåttak ovanför. Några trasiga fönsterrutor och mycket lite på väggarna. En whiteboard men i övrigt ingen utrustning. En glödlampa som inte gick att tända men de smutsiga fönstren var stora och släppte in en hel del ljus.

Första lördagen kom tio elever och det material jag gjort var alldeles för svårt. Ändå var alla elever från åk 9. Annars var de precis som svenska elever: lite fnittriga, lite generade att prata eller gå fram till tavlan. Hjälpte varandra så att vi kom framåt och blev lite högljudda någon gång. Men då var det bara att hyssja på dem. Kände mig inte helt nöjd efter lektionen när eleverna sopade golvet. Helt tokigt kan det ändå inte ha varit, för nästa lördag kom åtta elever till och tredje lördagen var vi uppe i 25 stycken.

ANVÄNDE SIG AV MATTESPRÅKET

Ändå kändes det som om allting jag gjorde blev lite för svårt. Bäst fungerade det kanske då vi hade matematik på engelska och de fick räkna och skriva "six times three is equal to eighteen". Matematik förstår elever i hela världen och siffror och symboler

UNDERVISAR. Kenneth Malmborg är till vardags lärare i matematik och fysik.

är nästan identiska överallt.

Ett stort tack ska Brenda Méndez ha som är lärare på skolan och läste upp och såg till att allt praktiskt fungerade. Hon jobbar egentligen dubbelt, på förmiddagarna med låg- och mellanstadiet och på eftermiddagarna med högstadiet. Totalt kan det nog bli 35 timmars undervisning i veckan, det vill säga ungefär dubbelt så mycket som en svensk lärare. Sedan ska hon förbereda och rätta. Under tiden jag hade lektion satt hon i ett klassrum och rättade som ni kan se på bilden.

Text och foto:
KENNETH MALMBORG

Är du också intresserad av att volontärarbeta? Hör av dig till Per Bylund Andersen, enklast via mejl: per@cnl.nu

Karins Wölfels insamling ger mat till byns förskola

I början av februari fick förskolan en penninggåva från Neumünster i Holsten. Arkeologen Ulrichs mor Karin Wölfel arrangerade en julinsamling bland vänner och bekanta. Resultatet blev fina 8 820 kr.

I våras dog Karins make, pensionerade arméläkaren Horst Wölfel. Efter detta städade Karin i hemmet och sålde bland annat porslin. Vilket betydde ytterligare 2 880 kronor till inköp av mat i byn.

I Sverige har vi under åren fått stora solidariska bidrag från Brödet och fiskarnas secondhandbutiker i Köping, Västerås och Enköping, men också ett par mindre gåvor från Pingstkyrkans secondhand i Avesta, 33:an.

Troligen är det så att många äldre medlemmar flyttar från villa till mindre boende och det blir mycket prylar över som barn eller barnbarn inte behöver. Så fundera gärna på att som Karin i Neumünster sälja och skänkt beloppet till förskolan i Yalambojoch.

SVÅRT ATT FRAKTA

Vi skulle ha stor nytta av sytillbehör, verktyg, köksgrejer och dyligt från svenska hem. Tyvärr finns inga realistiska fraktmöjligheter och det är inte heller så bra ur miljösynpunkt att fylla upp resväskorna med gamla bestick från Eskilstuna (men vi har gjort det ändå...). Min 94-åriga mor är så skröplig att hon flyttade till vårdhem i höstas och jag har fått hennes garnförråd, saxar, virknålar och stickor till flickornas fritidshem La Textileria.

PER BYLUND ANDERSEN

Oviss framtid för älskad förskola

Jag hade tänkt skriva en längre artikel om förskolan efter covid. Sedan i januari arbetar förskollärarna som vanligt och Isabel Gómez som åter började jobba i Arco Iris efter 14 års liv som hemmafru är så glad och trivs med arbetskamraterna.

Kokerskan Francisca är mamma-ledig sen i maj (utan ersättning). Angelina Santizo är åter vikarie och sköter matlagning och städning väl. Detta läsår har vi fyrtio barn i två grupper. Fyra-, fem- och sexåringar.

Mammorna har hjälpt till med ogrärensning i centret och har även känt säckar med matjord upp till förskolans lekplats för att förbättra gräsmattan. Som vanligt får vi beröm när vi får lokala studiebesök.

Det är nu drygt två månader till nya läsåret börjar i januari och jag vet inte om vi åter kan öppna eller om verksamheten måste lägga i malpåse på grund av sjunkande stöd i Sverige.

Men att bara grubbla hjälper inte. Så därför blir det några bilder istället.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

FRUKOST I DET GRÖNA. Förskolans framtid är oviss, men än så länge fortsätter den uppskattade verksamheten i byn, och barnen kan äta mellanmål i trädgården.

POPULÄR DRYCK. Angelina serverar drycken till dagens mellanmål: vällingen.

MATKÖ. Barnen radar upp sig när det vankas mat.

Många gamla ansikten i nya styrelsen

Som traditionen bjuder hölls senaste årsmötet i föreningen Colchaj Nac Luum återigen på Sommarro söder om Enköping. Föreningen kan i år fira 40-årsjubileum, och 14 medlemmar hade den 8 maj i år tagit sig till Sommarro för att välja en styrelse och bidra till att forma föreningens framtid.

Föreningens eldsjäl och samordnare Per Bylund Andersen berättade om sitt senaste besök i byn Yalambojoch i nordvästra Guatemala. När han i november 1982 for till Chiapas i södra Mexiko tillsammans med dåvarande hustrun Aura och deras lilla dotter för att hjälpa vilsekomna flyktingar från byn Yalambojoch i Guatemala blev det upptakten till det arbete som fortfarande pågår. Men sedan 1996 med inriktning på att bygga upp vad inbördeskriget raserat och skapa en dräglig tillvaro i hembyn.

En punkt på dagordningen var föreningens framtid. Hur ska föreningens återstående krafter användas på bästa

sätt för att byns invånare, främst barnen, ska kunna uppleva trygghet i vardagen? Ovissheten i vår omvärld, med bland annat kriget i Ukraina, skapar problem även i vår förening. Ekonomin påverkas negativt när fokus av nödvändiga skäl förskjuts åt annat håll. Bidrag skärs ned och dras ibland in. Årsmötet enades om att beslut om föreningens framtid måste tas under hösten.

Tidningen MayaNytt, som startades 1996, fortsätter ges ut med Elin Pettersson som redaktör. Föreningens hemsida sköts av Tord Söderberg.

BILDVISNINGAR PÅ SKOLOR

Per Bylund Andersen fortsätter nu under hösten med sina resor runt om i landet där han har bildvisningar och föreläser om livet i byn och föreningens arbete. Medlemmen Luis Regalado informerade om att han planerar för en videoproduktion om byn Yalambojoch. Tanken är att det ska ske under 2023.

REGIMSKIFTE. Kristina Bylund Farge, t.v., har just lämnat över som sekreterare till Mona Karlsson Regalado.

Den nya styrelsen ser ut så här:

Ordförande: Torsten Jansson

Kassör: Anna Calo

Sekreterare: Mona Karlsson (ersätter Kristina Bylund Farge)

Ledamöter: Malin Linné (fadderansvarig), Tord Söderberg, Eva Holm, Ulla Åmand.

Text och foto:
TORSTEN JANSSON

Åter stöd från jämtländska Jidca till La Textilería

HJÄLPER TILL. Kevin Vladimir och Magdalena i textilgruppen rensar ogräs på torget framför kursgården.

Ett trettiotal flickor i åldrarna från sex till fjorton år deltar i år i fritidshemmets aktiviteter. Tisdag till torsdag är det kurs i systugan och som ni kan läsa på annan plats här i MayaNytt har Juana läsecirkel på fredagar i biblioteket.

Jidca bidrar i år med 30 000 kronor till driften. Vi har även fått stöd från Freinetskolan Kastanjen och täcker upp med sponsorloppspengar från Norrbackaskolan i Visby och dagsverkesbidrag från Bergsåkers skola i Sundsvall.

Att driva La Textilería kostar nu cirka 70 000 kronor per år, varav större delen går till Juanas lön. Det är gratis för flickorna att delta i La Textilería. Städningen av lokalen sköter de själva med goda råd från Juana och dessutom hjälper de till med ogräs-

BELÖNING. Tamales efter ogrärensningen. Brisday, Juana Elina och Marleny.

rensning på torget.

Igår den sextonde september var det dags för ogrärensning mellan betongplattorna. Inte så kul syssla...

VARM CHOKLAD OCH DIMMA

Själv rensade jag mellan kullerstenen tillsammans med min bror Lars på vårt föräldrahemms gårdsplats. Det var på sextioalet och idag tror jag inte de flesta svenska

KONCENTRATION. Broderi i systugan La Textilería. FOTO: KINA ROBBERT

barn har tålmod till detta.

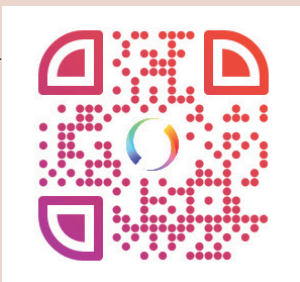
Igår började vi dagen med varm choklad. Det var dimma och började småregna. Avslutningsvis blev det tamales med kyckling och tamarillosås. Till detta hibiskusdryck. Tjejerna var trötta men glada efter sex timmars ogrärensning.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

Betala din avgift med swish!

Nu är det dags att betala medlemsavgiften till föreningen CNL! 200 kronor per år. Numera är detta ännu smidigare, då föreningen har swish, som kan användas för bidrag och medlemsavgift. Notera namn och vad inbetalningen avser. Swishnumret är 1230951533. Det går också bra att scanna QR-koden här bredvid.

Självklart kan man också fortsätta betala till föreningens plusgiro: 223051-4. Medlemsavgifterna går in i vår verksamhet i Guatemala, precis som bidragsinbetalningarna gör.

Stora bidrag från svenska barn till verksamheterna

Stureskolan i Boden genomförde inget dagsverke i år, men betalade i mars in slutsumman på förra årets dagsverke: 18 350 kronor.

Bergsåkers skola i Sundsvall hade däremot dagsverke i våras och resultatet blev 36 155 kronor.

I Visby har eleverna på Norrbackaskolan haft sponsorlopp intill ringmuren i våras och sprang in 17 531 kronor.

Eleverna på Norrbacka har åter ett sponsorlopp nu under senhösten.

Slutligen hade Skönsmons skola i Sundsvall sponsorlopp den 22 september, vilket drog in hela 45 897 kronor till verksamheten!

Per Bylund Andersen

EKONOMIN

Redovisning för 1 januari-31 augusti 2022

	Budget 2022	Utfall jan-aug
IN		
Medavgifter.....	14 200	8 000
Fadderbidrag	58 500	35 000
Bidrag skolor och organisationer.....	161 000	123 000
Bidrag övriga	129 000	96 000
	363 000	262 000
UT		
Resekostnader.....	30 000	4 000
Administration	24 000	28 000
Övriga kostnader	13 000	0
Guatemala bistånd.....	296 000	272 000
	363 000	304 000
Periodens över/underskott:	0	-42 000

Styrelse och funktionärer 2022

ORDFÖRANDE

TORSTEN JANSSON

Västerviksgatan 14, 745 62 Enköping

070-405 71 78

torsten_jansson@hotmail.com

KASSÖR

ANNA CALO

Sandavägen 72, 645 93 Strängnäs

0768-853227

anna.calo@live.se

LEDAMÖTER

MALIN LINNÉ (fadderansvarig)

Grimstavägen 34, 162 56 Vällingby

073-971 76 63

malin.linne@hotmail.com

TORD SÖDERBERG

Sandavägen 72, 645 93 Strängnäs

0706-207946

tord@a2t.se

EVA HOLM

Alkärrsgatan 24, 603 80 Norrköping

070-914 68 97

eva.holm7@icloud.com

ULLA ÅMAND

Jan Ivarssons väg 1, 444 54 Stenungsund

070-231 42 92

uamand@yahoo.se

SEKRETERARE

MONA KARLSSON REGALADO

Insjövägen 6, 605 84 Svärtinge

070-790 20 76

mona.k.regalado@gmail.com

REVISOR

GERT FARGE

Ryssnäsavägen 29D, 605 84 Svärtinge

073-102 56 15

gertfarge@hotmail.com

REVISORSUPPLEANT

JANOS SZEMLER

Hagvägen 5, 616 90 Åby

073-412 62 28

janos.szemler@szemler.se

KOORDINATÖR

PER BYLUND ANDERSEN

Ryssnäsavägen 29D, 605 84 Svärtinge

per@cni.nu

MAYANYTT

ELIN PETTERSSON (redaktör)

Mjällbovägen 9, 514 92 Uddebo

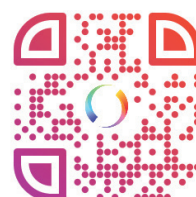
073-991 69 38

elinpetter@hotmail.com

STÖD VÅRT
ARBETE I
GUATEMALA!

Plusgiro
22 30 51-4
eller genom att
scanna koden för
att swisha:

Besök oss på www.cni.nu